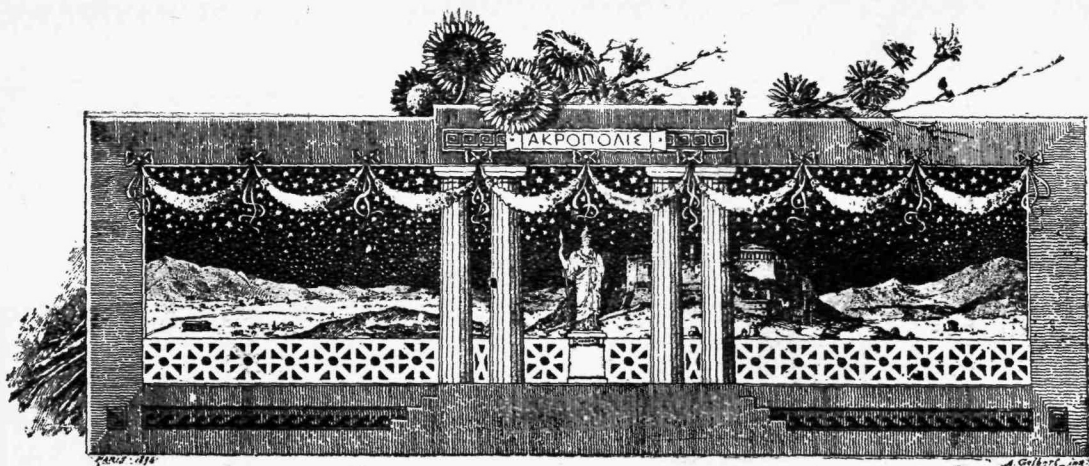

ΕΝ ΧΑΡΙΤΩΜΕΝΟΝ ΜΟΥΣΕΙΟΝ

ΤΟ ΑΘΑΝΑΣΑΚΕΙΟΝ

ΑΡΑ τὴν γραφικὴν παραλίαν τοῦ Βόλου, ἣτις εἶνε διὰ τὴν ὥραίαν ταύτην πόλιν ὅτι εἶνε διὰ τοὺς Ἀθηναίους καὶ Πειραιεῖς τὰ δύο Φάληρα, πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ λιμένος καὶ εἰς τὸ ἄκρον τῆς πόλεως, ἐκεῖ ὅπου οἱ κάτοικοί της μεταβαίνουν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ν' ἀναπνεύσουν τὴν θαλασσίαν αὔραν, καὶ ὅπου ὁ ἐκ τῶν ὑπορειῶν τοῦ Πηλίου κατερχόμενος ποταμός, ὁ κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν αὔραν τῆς παραλίας ἐκείνης καλούμενος Ἀναυρος, χύνει τὰ ὀλίγα ἢ πολλὰ κατὰ τὰς περιστάσεις νερά του, ὥς ὁ ἡμέτερος Ἰλισσός, ὑφούται πάλλιν κὸν νεόδμητον οἰκοδόμημα, καλούμενον Ἀθανασάκειον. Εἶνε τὸ μικρότερον καὶ νεώτερον, ἀλλὰ καὶ τὸ μάλλον χαριτωμένον ἀρχαιολογικὸν μουσεῖον οὐ μόνον τῆς συγχρόνου Ἑλλάδος ἀλλὰ καὶ τοῦ ἄλλου κόσμου, διαφέρον τῶν ἄλλων οὐ μόνον κατὰ τὴν σμικρότητα καὶ τὴν κοκεταρίαν, ἀλλὰ κατὰ τοῦτο ἰδίως, ὅτι περι- κλείει πρῶτον αὐτὸ καὶ μοναδικὸν μέχρι τοῦδε τὰ εὐρήματα τῶν Παγασῶν, τὰς ἐγχρώμους πλά- κας ἢ τὰς ἐπὶ μαρμάρου ἀναγλύφους χρωματι- στάς εἰκόνας, διατηρούσας ἐπὶ δισχίλια καὶ πλέον ἔτη ὅλους τοὺς χρωματισμοὺς τῶν εἰκονιζομέ- νων προσώπων καὶ πραγμάτων. Εἶνε ἐπιτύμιοι πλάκες ἐναπίγραφοι καὶ εἰκονογραφημέναι δι- δούσαι ἡμῖν ἰδέαν τῶν ἀρχαίων ἐν Θεσσαλίᾳ συρμῶν, τῶν κομμώσεων, ἀμφιέσεων, ἐπιπλώ- σεων, ὑποδήσεων καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν χρωματι- στῶν ἀλεξηγίων, ἅτινα μετεχειρίζονται αἱ δέ- σποιναί τῶν χρόνων ἐκείνων.

Τὰ εὐρήματα ταῦτα, ἀνακαλυφθέντα πρὸ μηνῶν εἰς τὸν χώρον, ὃν κατεῖχον αἱ ἀρχαῖαι Παγασαί, κόποις καὶ δαπάναις ξένων ἀρχαιολό-

γων καὶ ἐποπτεία τοῦ ἡμετέρου κ. Ἀρβανιτο- πούλου, ἀποξεσθέντα πρὸς ἀφαίρεσιν τῶν ἐπ' αὐτῶν χωμάτων, εἰς τὸ μοναδικόν, ἀλλὰ καὶ πολυτιμώτατον ἀπόκτημα τοῦ νεοδμήτου Μου- σείου, ὅπερ ὀφείλεται εἰς τὸν δαπανήσαντα πρὸς ἱδρυσίν του κ. Ἀθανασάκην καὶ εἰς τὸν ἐπο- πτεύσαντα εἰς τὸν στολισμὸν του κ. Ἀρβανιτό- πουλον, ὃν δικαίως ἐτίμησαν οἱ ἐνεργήσαντες τὰς ἀνασκαφὰς ἀρχαιολόγοι ἀναγράψαντες ἐπὶ πλακῶς τιμητικώτατον δι' αὐτὸν ἐπίγραμμα. Λυποῦμαι ὅτι ἐπισκεφθεὶς δις τὸ χαριτωμένον αὐτὸ Μουσεῖον δὲν εἶχον τὴν μικρὰν φωτογρα- φικὴν μηχανὴν ἵνα φωτογραφίσω τινας τῶν εἰκόνων καὶ τὰς στείλω εἰς τὴν «Πινακοθή- κην». Ἴσως τὸ πράξω εἰς τὸ μέλλον ἐὰν δὲν μὲ προλάβῃ ἕτερος καὶ δὴ αὐτὴ ἡ Κυβέρνη- σις, ἣτις διὰ τοῦ ἀρμοδίου ὑπουργείου ἐμερί- μνησε ν' ἀποστείλῃ ἐπίτηδες τὸν φίλον καλλι- τέχνην κ. Ξερόπουλον ὅπως ἀντιγράψῃ τὰς πο- λυτίμους αὐτάς ἐπὶ μαρμάρων εἰκόνας καὶ τὰς ἐκδώσῃ εἰς ἴδιον τεῦχος. Ἐξόχως ἐπαινετὴ ἡ πρόνοια διότι ὑπάρχει ὑπόνοια ὅτι τὸ ὑπὲρ τὴν γῆν ἐπὶ τόσους αἰῶνας διατηρηθὲν χρῶμα τῶν εἰκόνων θὰ ὑποστῇ ἤδη βαθμιαίαν ἀλλοίωσιν ἐκ λόγων γνωστῶν εἰς τοὺς ἀρχαιολογοῦντας.

Τὴν ἀξίαν τῶν εὐρημάτων τούτων δὲν ἀντι- λαμβάνονται ἀμέσως μόνον οἱ ἀρχαιολογοῦντες ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς οἱ μὴ τοιοῦτοι, οἱ πολυάριθμοι ἐπισκέπται τοῦ μικροῦ μουσείου τερπόμενοι ἐκ τῆς θεᾶς εἰκόνων, αἵτινες ἀποκαλύπτουσιν ἡμῖν τὸ ἐσωτερικὸν ἀρχαίων ἐν Θεσσαλίᾳ οἰκῶν, ὅπου βλέπομεν τὰς δεσποίνας μὲ τὰ ὥραϊα χρωματι- στὰ ἐνδύματά των, τὰ χρώματα τοῦ προσώπου των καὶ αὐτὰ ἔτι τὰ περίκομψα ἀλεξηγία των. Μεγαλειτέραν ἐντύπωσιν προξενεῖ ἡ ὑπ' ἀριθ. 1 ἐγχρωμὸς πλάξ, ἐφ' ἧς ἡ πολυπλοκωτέρα τῶν ἐγχρώμων συνθέσεων, ἡ μόνη δὲ σχεδόν, ἧς δὲν διεσώθη ἡ ἀνωθεν ἐπιγραφή. Ἐν αὐτῇ ἐκτυλίσσεται ὁλόκληρος οἰκογενειακὴ σκηνή, καίτοι πολὺ μέρος τῆς πλακῶς ἀποκοπέν, κρῶ

πτει ικανόν μέρος της εικόνας. Παριστᾷ οἰκογενειακόν, οὕτως εἰπεῖν, δρᾶμα γυναικῶν μόλις ἀποθανούσων μετὰ τοκετόν. Ἡ λεχώ, ὡραία γυνή, ἐπὶ κλίνης ἐξηπλωμένη, ἐφ' ἧς πρὸ μικροῦ ἔτεκεν, φαίνεται ὡς θανούσα πρὸ στιγμῆς. Παρ' αὐτῇ ἡ μαῖα, περιτυλίξασα προχείρως δι' ὑφάσματος τὸ τεχθὲν βρέφος, ἵσταται ἐκπληκτος πρὸ τῆς ἐκπνεύσεως ἢ ἐκπνευσάσης, ἐν ᾗ ὁ σύζυγος παρ' αὐτῇ καὶ ἡ θεραπαινὶς παρὰ τοὺς πόδας της ἵστανται κατάπληκτοι πρὸ τοῦ θεάματος τῆς νεκρᾶς λεχῶς, ἐπὶ τοῦ προσώπου της ὁποίας δὲν διεχύθη ἔτι τὸ χρῶμα τοῦ νεκροῦ. Τὴν εἰκόνα ταύτην πρώτην ἀντέγραφον μὲ ἄλλους τοὺς ζωηροὺς χρωματισμούς της καὶ οἱ ξένοι ἀρχαιολόγοι καὶ ὁ ἡμέτερος κ. Ξενοπούλος. Αἱ ἄλλαι ἐπὶ μαρμαροῦ ἔγχρωμοι εἰκόνες δὲν ἔχουσι τὴν αὐτὴν πολυπλοκὸν σύνθεσιν. Παριστώσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποχαιρετισμούς πρὸς θνήσκοντας· μία δὲ τούτων, εἰκονίζει γυναῖκα πλουσίως καὶ φιλοκάλως ἐνδεδυμένην, φέρουσιν ἐπιχαρίτως τὸ κομψὸν ἐρυθροῦ χρώματος ἀλεξήλιόν της, ὁμοιάζον πῶς πρὸς τὰ σημερινὰ ἱαπωνικὰ ἀλεξήλια.

Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐνοματολογία τῶν εἰκονιζόμενων προσώπων ἀποκαλύπτει θησαυρὸν ἐλληνικωτάτων καὶ χαριτωμένων ὀνομάτων, γυναικείων καὶ ἀνδρικών. Ἡ πρώτη ἐπὶ παραδείγματι ἔγχρωμος παρὰ τὴν εἴσοδον τῆς αἰθούσης πλάξ ἀναγράφει τὸ ὄνομα τῆς εἰκονιζομένης γυναικός: ΗΔΥΛΗ, Χαιρογένητος γυνή, Κασσανδριώτις. Ἀλλῃ πλάξ φέρει τὸ ὄνομα ΦΙΛΑ. Καὶ ἄλλαι δὲ τὰ ὀνόματα Σωσικράτεια, Εἰρήνη Ἰσιδώρου, Διοδώρα Διοδώρου, Ἀφροδισία, Ἀρτεμισία, Καλλιστράτη, Ἀριστοβούλη, Δημοτρία, κλπ. Τὸ πρῶτον μάλιστα τῶν ὀνομάτων τούτων, ἡ Ἡδύλη, ἐφάνη τοσοῦτον γλυκὺ καὶ ποιητικόν ἢ καλλιτεχνικόν, εἰς γνωστὴν Ἀθηναίαν καλλιτέχνίδα, διπλωματοῦχον τοῦ Ὁδείου τῆς Βιέννης, ἐπισκεφθεῖσαν μετ' ἐμοῦ τὸ μικρὸν τοῦτο Μουσεῖον, ὥστε τὸ ἐσημείωσεν ἵνα ὀνομάσῃ δι' αὐτοῦ τὸ ἀβάπτιστον ἔτι τέκνον της. Ἐντύπω-

σιν ἔτι μοὶ ἔκαμε τὸ ὄνομα τῆς Ἀρτεμισίας ὅπερ ἔφερον δύο ἢ τρεῖς ἐκ τῶν εἰκονιζομένων εἰς τὰς ἐπιτυμβίους πλάκας καὶ συνεπέραντο ὅτι τὸ ὄνομα τῆς περιδόξου Σαλαμινομάχου βασιλίσσης ἦτο ἐκ τῶν κοινωτέρων ἐν Παγασαῖς, ἀφοῦ μεταξὺ τῶν ὀκτῶ ἢ δέκα γυναικείων ὀνομάτων δύο ἢ τρεῖς ἔφερον αὐτό.

Ἀλλὰ καὶ τῶν ἀνδρῶν τὰ ὀνόματα τὰ περισυνθέντα εἰς τὰς πολυτίμους αὐτάς ἐπιτυμβίους πλάκας ἐνέχουν ἱκανὴν ὀνοματολογικὴν καλαισθησίαν καὶ οὕτως εἰπεῖν ἐλληνικότητα, ἵνα μεταχειρισθῶ ἰδίαν λέξιν. Ἀντέγραψα προχείρως τινὰ: Θεσαγόρας ὁ Κρής, Εὐθείας ὁ Κλεονίκου, Στρατόνικος ὁ Στράτωνος, Λέων ὁ Τιμοθέου, Ἀντίμαχος Ἀντιμαχίδου, Ἀράχθης, Διονίας ὁ Σάθωνος κλπ. Φαίνεται δ' ἐν μιᾷ τούτων ὡς ὑποκοριστικόν, οὕτως εἰπεῖν, τὸ ὄνομα Παριενίσκος, ἴσως παιδὸς χαϊδεμένου, καλουμένου Παρμενίων, ἀλλὰ περὶ τούτου ἄς ἀποφανθῶν οἱ ἐντρίβεις περὶ ταῦτα. Παρῳδία δὲ ἀποτελεῖ μεταξὺ τῶν ἐλληνικωτάτων τούτων ὀνομάτων τὸ ξενίζον ἢ λατινοφανὲς ὄνομα ἐνὸς ἱερέως τῆς Ἰσιδος, ὅστις καλεῖται Οὐάφρης!

Πλὴν δὲ τῶν ἐγχρῶμων πλακῶν ἀπετέθησαν εἰς τὸ Ἀθανασάκειον Μουσεῖον καὶ ἄλλα περίεργα εὐρήματα τῶν Παγασῶν, ἦτοι καὶ πῖθοι ἀρχαιοτάτοι καὶ ἐργαλεῖα λίθινα ἐλκιστριβείου καὶ σὺκα ἀπολιθωμένα καὶ σίτος καὶ κριθὴ καὶ φακὴ, πάντα στερεοποιημένα ἕνεκα τῆς ἐπὶ αἰῶνας ὑπὸ τὴν γῆν παραμονῆς των.

ΤΙΜ. ΑΜΠΕΛΑΣ

Υ. Γ. Δυστυχῶς ἡ ὑπόνοια τῆς βαθμιαίας ἐξαλείψεως ἢ ἐξασθησέως τῶν χρωματισμῶν τῶν πλακῶν τούτων, θὰ ἐπαληθεύη. Ἴω; ἀπαυῶμαι· ἀλλ' ἐν τῇ δευτέρᾳ μου ἐπισκεψίᾳ—μετὰ δύο μῆνας ἀπὸ τῆς πρώτης—μοὶ ἐφάνη οἱ οἱ χρωματισμοὶ αὐτῶν δὲν ἦσαν τοσοῦτον ζωηροὶ ὅσον κατὰ τοὺς περὶ τοὺς μῆνας τῆς ἀνακαλύψεώς των. Πιθανὸν νὰ προλήρῃ ἢ ἐξατθένησι αὐτῶν, ἀφοῦ ἐτέθησαν ἤδη εἰς ὑέλινους θήκας. Ἄλλως τε, scripta manent... ἐλήφθησαν ἤδη ἀντίγραφα αὐτῶν ἔχοντα τοὺς αὐτοὺς χρωματισμούς οὓς εἶχον μὲν ἀνεκαλύφθησαν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

ΑΖΙ μετ' ὃ 1910 ἔσβυσε—εἶπε ἡ καταληπτότερα λέξις—καὶ ὁ Ἑλληνικώτερος, ἂν μὴ ὁ πλέον ὑπέροχος τῶν Ἑλλήνων διηγηματογράφων. Εἰς τὴν ἐφημερίαν, ἀλλὰ τόσον προσφιλὴν τοῦ Σκιάθου πένης, ταπεινὸς καὶ—ἄς λεχθῇ—ὄχι βέβαια πρὸς τιμὴν τῆς Ἀθηναϊκῆς κοινωνίας—λησμονημένος ἐνυχορράγει ὁ Παπαδιαμάντης, καθ' ἣν στιγμὴν ἡ Πολιτεία, ἀφυπνιζομένη ἐνεθυμεῖτο μαζί

μετ' ἄλλους λογίους καὶ τὸν ἐρημίτην αὐτόν, ἵνα κοσμήσῃ—τὸ ἐφαντάσθη καὶ αὐτὸ ἡ Πολιτεία—τὰ στήθη του, τὰ ὁποῖα ἐτίεζε καὶ συνέθλιβεν ἡδὴ ὁ θάνατος, μετ' ὁ ἀργυροῦν παράσημον. Εὐτυχὴς ὁ ἀφελὴς διηγηματογράφος ποῦ δὲν ἔμαθε κἂν τὸ παράκαιρον καὶ ἀπροσδόκητον αὐτὸ δῶρον τοῦ Κράτους, τὸ ὁποῖον ἀφοῦ τὸν ἀφῆκε ἐπὶ δεκτικότητις τρεῖς νὰ βιοπαλαίῃ, ἠθέλησε νὰ τοῦ δώσῃ εἰς τὰ χεῖλη τοῦ τάφου ἐν τόσον ἀχρηστον δι' αὐτὸν στολίδι.

Ὁ Παπαδιαμάντης—ὅστις μετ' ἡμέρας συνήθως κρεμάμενα κάτω καὶ τὴν κεφαλὴν κλίνουσαν ἐλαφρῶς, ἐφαίνετο ὡς νὰ ἀπεσπασθῇ ἀπὸ παλαιὰν τοιχογραφίαν Βυζαντινοῦ ναοῦ—ἀποτελεῖ ὅλος ἐξαιρετικὴν φυσιογνωμίαν εἰς τὸν κόσμον τῶν νεοελληνικῶν γραμ-